

VESTNIK

Slovenske krščansko-socialne zveze

Osnutek predavanja o pomenu in potrebi časopisja.

Slovenci smo žilav narod. Čeprav majhni po številu in premoženju, vedno gospodarsko in kulturno odvisni od tujih gospodarjev, smo vendar obstali kot narod do danes, dočim so mnogi večji narodi izginili. Niso nas uničili ne Nemci, ne Ogrji, ne Lahi, ne Turki, ne Židje.

Odkod črpa naše ljudstvo tako življenjsko moč? Največ, morda edino iz vere! Vera v Očeta v nebesih, v Njegovo previdnost in pomoč, je ohranila življenjske sile Slovencem, zasidranim na neomajni Petrovi skali. V katoliški Cerkvi smo ohranili svoj jezik, ona edina nam je do pred nedavnim vzgajala vse izobražence, učeniške in voditelje. Še danes edino Cerkev brani slovenstvo v Ameriki, Vestfaliji, na Goriškem in Koroškem, da ne izgine v tujem morju.

Čudno, vendar žalibog resnično pa je dejstvo, da večja del današnjih izobražencev med Slovenci ne spoštuje v Cerkvi in veri najmočnejše opore slovenskega ljudstva v njegovem težkem stoletnem boju za obstanek, ampak v svojem napuhu napada, skuša uničiti Cerkev in vero kot največjega sovražnika naroda.

V brezverstvu, svobodomiselstvu, meglenem jugoslovanstvu ali celo velesrbstvu iščejo napredka za Slovence, in ker vedo, da je treba udariti pastirja, ako hočejo razkropiti ovce, hočejo vzeti ljudstvu Boga, odtujiti in prignusiti duhovnika, Cerkev, vodilne može. Kjer si ne obetajo uspeha,

če bi naravnost, odkrito vse to napadali, hinavski po ovinkih skušajo doseči ta cilj.

Priznati moramo, da niso brez uspeha! Kar ni zmoglo turško kopito, laško bodalo, nemški kanon, mažarska sablja dosihdob, to z uspehom skušajo lastni bratje v svoji brezverski strasti — kopljejo grob Sloveniji, ko se zaganjajo v njene svetinje, ko zasipajo studence življenjske moči slovenskega ljudstva: vero v Boga, zaupanje v božjo pomoč in plačilo, spoštovanje in ljubezen do Cerkve in svojih voditeljev.

Orožje, s katerim to žalostno delo grobokopov opravljajo, pa so brezverski časopisi, ki vplivajo na duše kakor strupeni plini na pljuča!

Ena kaplja se na kamnu ne pozna, tudi sto in tisoč morda še ne; če pa dan za dnem, cela leta, kaplja na isto mesto udarja, kamen pregloje. Tako človek, ki dan za dnem bere v svojem časopisu zdaj očitne, zdaj skrivne in zavite napade na svoje versko prepričanje, pomalem omrzne v veri, se navzame nezaupnega duha in sčasom mora čisto vse krščansko mišljenje in čutenje izgubiti. Nešteto zgledov iz življenja lahko navedlo. Saj še pregovor pravi: Povej mi s kom hodiš (kaj bereš!), in povem ti, kaj si! Zato papeži, škofje in duhovniki vedno tako odločno prosijo in svare, pod grehom ukazujejo, naj ne beremo, še manj pa naročamo takih časopisov in

knjig. To je čisto naravno in logično z ozirom na posledice takega branja, ker se vedno človeka nekaj prime. Kdor za smolo prime, se osmoli!

Marsikaj se nam zdi lažljivo, krivično, smešno, neumno, nemogoče... ko prvič slišimo, beremo. Če pa nam časopis dan za dnem, cele tedne, mesece, leta, v raznih oblikah to ponavlja, se nam prvotni odpor zmanjša, in če že ne verjamemo vsega, pravimo gotovo vsaj to, da »ne-kaj bo že res«! Tako časopis polagoma človeka čisto prenapeni in spravi tako v svojo odvisnost, da ne misli, ne govori, ne dela, ne sodi, ne voli, ne kupuje... več s svojo glavo, ampak pod vplivom, pod komando časopisa, čeprav se mu je kaj tacega zdelo pred časom nemogoče, krivično, napak, četudi se te svoje neodvisnosti niti ne zaveda. Če so Židje dandanes tako mogočni in vplivni med krščanskimi narodi, se imajo za to zahvaliti največ svojim številnim časopisom, ki jih naročajo in berejo/kristjani. Tudi naši liberalci živijo skoraj edinole še od svojega časopisja. Demokratje in narodni socialci so se razvili največ s časopisjem.

Kako smo sodili pred 10. leti o Rusiji, Franciji, Nemčiji, Ameriki itd., in kako sodimo danes? Kako sodi o kuluku, avtonomiji, o nalogah države, o pravicah državljanov eden in kako drugi? Kakor nam piše časopis, ki ga vedno beremo, naročamo! Kakor pa vpliva na bralca časopis v vseh drugih, tako vpliva tudi v najvažnejših zadevah — vere, jezika, države, Cerkev, poštenja.

Na žalost moramo priznati, da važnost časopisja bolje razumemo in upoštevajo naši načelniki in politični nasprotniki kakor mi! Oni časopisov mnogo več pišejo, izdajajo, plačujejo in berejo kakor mi. Kdaj bi že bilo konec zastarelega liberalizma, nikoli bi se ne bilo razpaslo med nami toliko zmot, če ne bi bilo časopisja, ki širi to seme med ljudstvo!

Mi prepričani katoliški Slovenci pa ne moremo uspešno pobijati zmot in krivih nauk, ki jih širijo nasprotniki, le s tem, če skušamo zabraniti

razširjanje in branje slabih listov. Saj to delajo celo škofje in duhovniki, to delajo naše organizacije — in vendar leto za letom nasprotno časopisje raste in se množi, kakor povestni zmaj, ki mu odsekaš eno glavo, a mu zraste sedem novih. Najboljša samoobramba je napad! Mi moramo braniti svoja načela, naše svetinje s krepko, številno armado svojega časopisja! Mi moramo vsaj tem časnikom, ki zdaj izhajajo, pisani v slovenskem in katoliškem ljudskem duhu, preskrbeti obstoj in razširjenje. Naši somišljeniki morajo znati braniti svoja načela, svoje prepričanje, biti morajo vedno pravočasno poučeni o vseh dogodkih, ker jih drugače begajo nasprotniki s svojim zavijanjem resnice, s svojimi izmišljotinami in lažmi. To je pa mogoče le, če dobiva in bere, če vsak samostojen mož, vsaka krščanska hiša naroči svoj krščanski časopis!

Kako je danes v tem oziru? Slabo! Razen Jutr. Novosti, ki jih izdajajo pri nas tuji velesrbski radikalci, so vsi nasprotni dnevniki bolj razširjeni kakor edini naš dnevnik Slovenec, tudi po obsegu so vsi drugi večji. Glede stroškov pa vsi nasprotni listi lažje izhajajo. Podpirajo jih zavedni pristaši, denar jim dajejo številni njihovi bogataši, ki imajo korist od njihove pisave, tudi vladne stranke jih podpirajo, ker pišejo v prilog njim in njihovi korupcijski politiki, za njimi stoje oderuške banke, in nazadnje celo mnogi izmed naših ljudi! Eni menijo, da je bolj nobel, če bero nasprotno liste, drugi hočejo slišati obe plati iz »firbca«, ne pomislijo pa pri tem, da tako podpirajo najhujše nasprotnike ljudstva, vere in slovenstva. In kako znajo prav po kramarsko ti časopisi delati reklamo zase! V političnem delu pogosto prinašajo kričave napise ali vesti, ki niso ne nove, ne resnične. Za podlistek pišejo opolzke ali naravnost svinjarske čenče in zgodovinske laži, s katerimi po mesarsko ubijajo v mladih bralcih sramežljivost, vero, spoštovanje do Cerkev, zakona, duhovnikov itd. Med dnevnimi novicami zopet na drug način izpodkopljuje vse, kar je dobrega, pošte-

nega med nami; hvalijo pa razna ciganstva, prešestva, vseh vrst lumparije, ker vedo, da to vleče nepošteno in neumne ljudi. Zato vidimo na vlakih mnogo več ljudi, ki bero nasprotno liste, kakor naše.

Ce hočemo torej, da bo obveljala naša misel, naše načelo, naša vera, jezik, avtonomija, poštenje... moramo več storiti za razširjenje dobrih, katoliških listov.

Tudi ne smemo pozabiti na pomen časopisja za izobrazbo. Danes tudi delavec in kmet ne moreta uspešno braniti svoje pravice, če ne sledita času, ne pazita na nove postave, izpremembe na denarnem in blagovnem trgu itd. Dostikrat vsak sam lahko opazi škodo, ki jo je imel, ker ni pravočasno izvedel za take novice. Nekdaj je zadoštovala pratika, danes že skoraj tedenski stanovski časopis ne zadostuje.

Pomislek, da so časopisi predragi, ne pomaga in tudi ni resničen. Tudi hrana in obleka je draga, pa le mora biti! Dočim pa je pri drugih potrebščinah vse 50 do 100 krat dražje, kakor pred vojsko, so časopisi le 20 krat dražji, torej v primeri z drugimi stvarmi dvakrat do petkrat cenejši! Res, da si ne moremo vsega in v toliki meri privoščiti kakor nekdanj, vendar, kar mora biti, mora biti! Če hočemo ostati kulturni narod, če nečemo pasti na stopnjo zaostalih pastirjev in hlapcev, moramo brati, moramo plačati tudi časopise, ki so neobhodna potrebščina kulturnega človeka, s časom napredujočih slojev in ljudstva, ki neče v grob ali v sužnost. Kdor ne more sam plačati, naj se s sosedi skupaj naroči, kakor marsikje že dolgo delajo. Društva imajo pa naravnost dolžnost, da v svojih domovih uredijo čitalnice in s tem obenem odvrčajo svoje člane od popivanja v gostilnah ob nedeljah, pred in po službi božji.

Ne drži izgovor: »Naši očetje niso brali časopisov, pa so bili bolj trdni v veri in poštenju kot mi...« Našim očetom nihče ni jemal vere, takrat jim nihče ni vsiljeval brezverskega branja, svet se ni tako hitro izpreminjal, nove postave so jim drugače oznanjali, v

javnem življenju niso imeli nobenih pravic in dolžnosti. Danes pa nihče ne more obstati, če nenapreduje s časom, nihče ne more živeti kakor puščavnik, sam ob sebi. Kakor smo se morali navaditi na železnico, elektriko, tovarniške izdelke in se prilagoditi novim iznajdbam, novim razmeram, tako se moramo sprijazniti s časopisjem. Če delamo drugače, bomo prej ali slej sami imeli škodo vsled svoje trmoglavosti, vsak posameznik, pa tudi celo ljudstvo. Zato vsi voditelji in učeniki ljudstva, tudi škofje in duhovniki, tako priporočajo časopise. Eden teh je celo rekel: »Če bi danes živel sv. Pavel, apostol narodov, bi bil urednik časopisa«, hoteč tako poudariti, kako važno je časopisje. Saj slab časopis več pokvari, kakor sto dobrih učencikov, mater in očetov z dobro besedo doseže.

Končam. Kdor je veren Slovenec, ne bo naročal in ne čital časopisov, ki so brezverski ali celo protiverski, ki širijo naši veri in našemu narodu škodljive misli; bil bi samega sebe po zobeh s svojo nedoslednostjo. Pač pa bo storil, kar le more, da sam in drugi bero, naroče in tudi plačajo časopise, ki branijo in utrjujejo versko, narodno in ljudsko misel, ki se bore za naše svetinje. Kdor želi zmago poštenja, vere, materinega jezika, zmago ljudskih pravic in slovenske avtonomije, kdor hoče, naj ostane slovenski rod na svoji zemlji svoj gospod, kdor želi doseči, da bo Slovenec Bogu otrok, bratu brat, nikomur pa hlapec, naj naroči sam, pridobiva še druge naročnike in bere kot stalen naročnik naše slovenske katoliške liste ali vsaj enega izmed njih:

Slovenec, dnevnik, v l. 1924. (naročnina še ni določena).

Domoljub, tednik, letno 38 Din.

Bogoljub, mesečnik, letno 18 Din.

Pravica, delavski tednik, letno 48 Din, četrtletno 12 Din, mesečno 4 Din.

Obrtnik, cena še ni določena).

Naroči se tako-le: na dopisnico napiši naslov: Uprava lista (ime) Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Naročim Vaš list in prosim, da mi ga pošiljate od dne (dan, mesec) dalje na

naslov: ..... (ime, kraj, h. št., pošta). Ko dobiš v listu poštni ček, plačaj najmanj za četrto leta naročnino, najbolje pa za celo leto (koliko znaša naročnina, dobiš tiskano na prvi strani poleg naslova).

Časnikarski odsek.

Izprva so ustanavljali društva brez odsekov. Kmalu se je pokazala potreba ustanavljati odseke za najvažnejše društvene naloge = pevske, dramatične, telovadne, glasbene, ženske itd. Danes je postal neobhodno potreben časnikarski odsek v vsakem društvu. Brez tega odseka bo ostala brez uspeha vsaka beseda, vsako pisanje o potrebi razširiti dobro časopisje.

Zato boste izvršili najkoristnejšo, času najprimernejšo društveno nalogo, pridobili boste društvu pri vseh zavednih ljudeh velik ugled, ako takoj (prikladen dan bo 8. dec.) privabite čimveč ljudi v društvo na sestanek, poskrbite za predavanje (ali pa naj kdo živahno prebere ta osnutek) o važnosti časopisja, po predavanju pa ustanovite časnikarski odsek.

V odsek izvolite iz vsake vasi (iz večjih vasi po 2 ali več oseb) najpridnej-

šega društvenika (ali članico), najbolj delaven društveni odbornik pa naj prevzame načelstvo odseka. Ko se odsek sestavi, naj se pogovore, kako si bodo razdelili agitacijo za časopisje in nabiranje naročnikov. O Božiču naj se vrši zopet seja, ugotovi se dosežen uspeh in skušnje nabiralcev, in razgovor, kako bi posebno med prazniki razvili uspešno agitacijo, pobrali naročnino in poslali do novega leta naslove in denar upravi naročenih časnikov. Odsek naj podpirajo te dni Marijine družbe, Orli in Orlice. Pa tudi med letom ne sme odsek spati, ali celo prenehati. O uspehu poročajte SKS zvezi!

Čitalnico naj si osnuje vsako društvo! Zlasti ob nedeljah naj bo polna bralcev; v delavskih krajih tudi ob delavnikih zvečer! Društveni odbori na delo! Pri tem vas bodo vsi zavedni člani in duhovniki radi podpirali.

Občni zbor SKSZ 15. novembra 1923.

Vojne in povojne razmere so našo zvezo malodane ubile. Dočim so se kmalu oživili in si opomogli njeni odseki, je sama in žnjo to, kar je še ostalo v njenem naročju (knjižnica, predavanja, tečaji, poslovanje), hiralalo dalje, ker si ni mogla pridobiti za daljšo dobo veččega naslednika dr. Kreku, niti drugih, za poživitev potrebnih sredstev.

Létos so se pomalém vendar začeli kazati znaki novega življenja. Občni zbor 15. novembra pa je po svoji stvarnosti, bogatem sporedu, živahnem poteku, s svojimi številnimi dalekosežnimi predlogi in sklepi, dobrem obisku in obsežnosti vzbujal naravnost vsestransko začudenje nad toliko življenjsko silo naše centrale, kakršne ni mogel nihče več pričakovati. Vendar enkrat! so si z veseljem zadoščenjem vzdikali najbolj delavni, zvezino oživljenje najbolj težko pričakujoči

prosvetni delavci z dežele. Ti in pa novi odborniki S. K. S. Z. so iz občnega zbora odnesli novega navdušenja za prosvetno delo seboj. V 12. uri se je usoda obrnila zopet navzgor. Dal Bog, da se kmalu popravi, kar je zamujenega!

Vzlic močnemu dežju se je zbralo točno ob napovedanem času nad sto zastopnikov društev; tekom zborovanja se je sešlo 125 oseb, med njimi zastopniki 49 društev Kranjske, 5 Štajerske, vseučilišni profesor dr. Slavič kot zastopnik prevzvišenega g. knezoškofa ljublj., ki je poslal pozdravno pismo, kanonik dr. Klinar za stolni kapitel, vseučil. prof.

dr. Rožman za Orl. Podzvezo, ga Ana Golob za Orliško Podzv., nadučitelj Štrukelj za Slomškovo zvezo, dr. Jeraj in Krošl za S. K. S. Z. v Mariboru, prof. Bajuk in kan. dr. Kimovec za Pevsko zvezo, komisar N. Velikonja za Ljudski oder, tajnik Cvikelj za Krekovo mladino.

Zastopana so bila društva: Begunje pri Cerknici, Boh. Bistrica, Boh. Srednja vas, Borovnica, Cerklje, Cirknica, Dob pri Domžalah, Dobrnič, Fara pri Kostelu, Franciškanska prosveta v Lj., Goriče, Gorje, Groblje, Homec, Hrastnik, Hrušica, Jesenice, Ježica, Kamnik, Komenda, Koroška Bela, Kropa, Mengeš, Moravče, Naklo, Poljane nad Škofjo Loko, Prežganje, Radovljica, Raka, Rakek, Ribnica, Rob, Rova, Sela nad Kamnikom, Semič, Stari trg ob Kulpi, Sv. Gregor, Sv. Križ, Šiška, Škofja Loka, Šmartno pri Kranju, Šmartno ob Savi, St. Jernej, St. Rupert, St. Vid pri Stični, Tržič, Vič, Višnja gora, Zagorje, Železniki; štajerska: Fram, Mozirje, Sv. Peter pod Svetimi Gorami in Šmarje pri Jelšah.

Občni zbor je otvoril poslevoedeči podpredsednik S. K. S. Z. gosp. dr. Puntar ob 9.30 dopoldne s pozdravom in čitanjem pisma g. knezoškofa:

V Ljubljani, dne 14. XI. 1923.
Gospod profesor!

Zahvaljujem se Vam za povabilo na občni zbor S. K. S. Z.

Iz poročila posnemam, da nameravate Zvezo razširiti, dvigniti in znova poživiti.

Seveda za te plemenite, za izobrazbo našega ljudstva prevažne namene potrebujete inteligentnih, vztrajnih, iz ljubezni do krščanskega ljudstva požrtvovalnih delavcev.

Hvala Bogu, da se od leta do leta množi število naših inteligentnih mladih mož. Čudim se delu in trudu, ki ga zraven svojih dolžnostih opravi prevzemajo in v njem vztrajajo.

Upam, da bote v teh vrstah tudi dobili mož, ki bi hoteli prevzeti vodilno vlogo, ki zahteva veliko razuma, mnogo napora, pa obeta tudi krasnega sadu za unapreditev našega krščanskega ljudstva.

Ker se važnega shoda ne morem udeležiti osebno, prosim, da izvolite zborovalcem sporočiti moje iskrene želje, moj srčen pozdrav in blagoslov!

Vdani

† Anton Bonaventura,
škof.

Med branjem zapisnika občn. zbora 15. nov. 1922 (knjižničar g. Poznič Blaže) sta ugotovila navzočnost in pobrala pooblastila delegatov gg. blagajnik Pleničar in tajnik Hafner. Ob 9.50 je zbor odobril zapisnik, g. dr. Puntar pa je kot predsednik občn. zbora vodil debato o spremembi zvezinih pravil na podlagi tozadevnega spisa v 10. štev. Vestnika t. l. str. 69, 70. Uspeh polurne debate, ki je bila živahna, je bila soglasna odobritev objavljenih sprememb, katere je predlagal odbor in zagovarjal tajnik Hafner; tudi dopolnilna predloga: (§ 15. po en glas ima tudi vsak odbornik S. K. S. Z.) in vsak predsednik prosvetnega okrožja (župnik Tomažič — Sela) in pa: drugi odstavek § 16. (>V slučaju nesklepčnosti... na udeležbo.<) naj tvori zase poseben (17.) paragraf (komisar N. Velikonja), sta bila sprejeta soglasno.

Ker vsled nezadostne udeležbe ni občni zbor mogel pravoveljavno sprejeti spremembe pravil (§ 16. zahteva navzočnost najmanj $\frac{2}{3}$ delegatov včlanjenih društev!), je na predlog odbora sklical po § 16. pravil S. K. S. Z. dr. Puntar drug občni zbor, >ki sklepa o istem sporedu brez ozira na udeležbo<, za četrtek, 29. XI. t. l. (po § 15. je objavil tudi >Slovenec< 16. XI. to. napoved) v zvezino pisarno. Da se v polni meri upošteva želje in volja tega občnega zbora (15. XI.), je g. podpredsednik obljubil, da bo občni zbor 29. XI. sprejel izključno le tako spremenjena pravila, kakršna je dobro obiskani občni zbor 15. XI. odobril soglasno. Najdalje se je debatiralo o novem imenu zveze; končno je bil tudi pri tem sprejet predlog odbora soglasno (Prosvetna zveza).

Od 10.30 do 11.10 se je vršila debata o spremembi enotnih društvenih pravil (prim. št. 10. Vestn. t. l., str. 71, 72). Bila so sprejeta s sledečimi spremembami in dopolnili: ime (§ 1) bodi >Katoliško prosvetno društvo< (najdaljša je bila debata za in proti dostavku >Katoliško< v naslovu), brez dostavka >v župniji...< s sedežem v...< (če ne bo oblast tega

zahtevala!); v § 15. naj bo: »... predsednik, če je ta zadržan, pa njegov namestnik, ...».

O načrtu novega poslovnika S. K. S. Z. je kratko poročal J. Hafner, občni zbor pa je z veseljem sprejel obvestilo, da je več let zaželjeni poslovnik vendarle enkrat vsaj v rokopisu dogotovljen in je soglasno odobril predlog odbora: »Občni zbor naj sprejme predlagani poslovnik S. K. S. Z., obvezen za vsa včlanjena društva, z omejitvijo, da ga pred natisom zvezni odbor predloži štajerski zvezi in vsaj še 6 izkušenim društvom izven Ljubljane v pregled in da vpoštevata vse, od teh predlagane spremembe in dopolnila, v kolikor so v skladu s pravili in so tehnično izvršljiva.« — Na ta način bo mogel biti prvi naš poslovnik goden za tisk do Novega leta; tiskati pa ga bo mogoče takoj, ko društva naroče in vnaprej plačajo vsaj 600 izvodov (toraj vsako društvo 2 do 4), ker zveza ne bi mogla založiti toliko denarja sama.

Nato so sledila poročila gg. odbornikov (11.20 do 12. ure). Poročilo gospodarja je izpadlo, ker ni bil navzoč in tudi ni poskrbel za zastopstvo; poročali pa so: za (službeno zadržanega) tajnika J. Hafner, blagajnik Pleničar, za (službeno zadržanega) knjižničarja Blaže Poznič, za predsednika (je odstopil med letom) poslevoedeči podpredsednik dr. Puntar.

Poročilo tajništva SKSZ.

Tajnik SKSZ č. g. katehet Pinter Janez je službeno zadržan v šoli, zato podajam kot pisarniški tajnik SKSZ po njegovem naročilu jaz tajniško poročilo in obenem poročilo pisarne.

Poslovno leto 1922/23 obsega 365 dni. Došlo je od 15. nov. 1922 do 15. nov. 1923 dopisov 621, odposlala jih je pa zveza 1752; skupaj torej 2373. Ti dopisi tvorijo 414 aktov (številki vložnega zapisnika). (Poština stane ca 4000 Din).

Članarine je dobila zveza 2650.80 Din.

Vodili smo sledeče poslovne knjige: zapisnik sej in občnih zborov (sej je bilo 24), zapisnik včlanjenih društev (na Kranjskem 216, na Štajerskem 151), kar-

toteko naročnikov Vestnika SKSZ (367 društev, 56 župnih uradov, kjer še ni društva in 8 privatnikov), indeks dopisov včlanjenih društev, vložni zapisnik, arhiv in kroniko.

Uredili smo Vestnik SKSZ po željah lanskega občnega zbora, tako da izhaja od aprila dalje mesečno posebej kot uradni list zveze za včlanjene organizacije. Pošiljamo ga tem in župnim uradom krajev brez društva brezplačno, drugi naročniki plačajo 15 Din letno, štajerska društva, ki članarino plačujejo le svoji zvezi, pa plačajo po 8 Din. Vestnik nudi prostor za uradne objave tudi Ženski zvezi, Pevski zvezi, Ljudskemu odru, mariborski zvezi, Krekovi mladini, Slovenski Straži in Sveti vojski, ki nimajo svojih glasil. Želimo ga razširiti z gradivom za društvene potrebe (osnutki predavanj, načrti prireditve, sezname knjig za knjižnice, iger, navodil za poslovanje itd.), v kolikor ni ta tvarina bolj primerna za objavo v listu »Naš Dom«, ki naj bi se razširil med društveniki cele Slovenije kot list društvnikov. Seveda se bo Vestnik mogel zrediti šele tedaj, ko mu pridobimo dohodkov in sotrudnikov.

Pisarno oskrbujeata tajnik Jernej Hafner in knjižničar Blaž Poznič. Odprta je dnevno ob delavnikih od 9.—12. in 2.—4. ure (navadno še do 6. ure). Hitro smo reševali dopise, odgovarjali na vprašanja in posredovali pri uradih, zlasti za znižanje davka na prireditve od 20 na 10 odstotkov (28 društvom), v kolikor je bilo to v moči pisarne. Revizij smo izvedli pri društvih samo 14 in tudi sicer marsikatero nalogo morali odložiti, deloma vsled pomajkanja sodelujočih, največ pa zaradi katoliškega shoda in negotovosti, kakšen bo izid izprememb v organizaciji, ki je bila že dolga leta zrahljana in zelo zanemarjena, letos pa so jo stremljenja po osamosvojitvi podzvez (in okrnjenju delokroga) prisilila, da se nanovo preuredi. Ravno ta občni zbor ima nalogo, da s spremembo pravil, sprejetjem poslovnika in predlogov odbora pomaga ustvariti jasnost in trden temelj za delo na prosvetnem polju, ki je svojsko tej zvezi.

Pristopilo je ozir. bilo na novo ustanovljenih ali poživljenih 8 društev (Bukovščica, Dragatuš, Dolenja vas, Dobrava, Lučine, Ovsiša, Radomlje, Stari trg ob Kulpi), izstopilo ali prenehalo ni nobeno. Izstopila je z osamostvojitvijo Orlovska Podzveza v Ljubljani, pristopila Krekova mladina. Nejasno je razmerje med SKSZ in štajersko SKSZ, Pevsko in Žensko zvezo ter Orliško Podzvezo.

Dekanijski odbori, izvzemši kamniškega, ne delajo, večinoma niti več ne obstoje, po moji misli zato, ker ni poskrbljeno za gmotna sredstva in so preveliki po teritorialnem obsegu. Ravno tu je reorganizacija najbolj nujno potrebna.

Z društvu je imela zveza premalo stika, največ z novoustanovljenimi in onimi, ki so iskali pomoči — dokaz, da nam je potrebna. Ne le slabotno življenje zveze in propad okrožij, ampak tudi opuščanje najvažnejših prosvetnih nalog v društvih (knjižnice, predavanja, poučni izleti, urejeno poslovanje), ki večinoma le še igrajo in veselijo, nas silijo, da v 12. uri začnemo današnjim razmeram primerno močnejše in bolj urejeno prosvetno delovanje. Pogoji so v glavnem že dani: dva človeka v zvezini pisarni; nova pravila in poslovnik ter predlogi glede reorganizacije so izdelani! Prosim, da jih danes odobrite in sprejmete ter omogočite tako, da se bo zveza (o kateri smo prejšnja leta slišali, da spi, letos, da smrči) končno vendarle zbudila in začela z močnim korakom hoditi za sejalcem — ustanoviteljem dr. Krekom.

Članarino (12.50 Din letno) je plačalo za 1. 1922/23 (lani 8 odstotkov) 142 od 216, t. j. 69 odstotkov društev (kranjskih, štajerska plačujejo svoji zvezi).

Pripravili smo kot predlog temu občnemu zboru spremembo pravil zveze in enotnih društvenih pravil ter poslovnik, kar je dalo dosti dela.

Prosvetna tečaja, enodnevna, smo izvršili samo 2 (Radovljica, Kamnik), predavanj v Ljubljani in na deželi, deloma s skioptikom, pa 97.

Za knezoškofov jubilej smo izdali Spominski list (plačalo je šele 76 odstotkov prejemnikov!).

Ravno te dni se seli SKSZ v nove prostore (pritličje Vzemne posojilnice, zadaj), ki bodo lažje dostopni strankam, ki jo iščejo in obiskovalcem knjižnice.

Dobili smo nove znake za društvenike (kos à 10 Din, najmanj 12 skupaj à 9 Din), članske izkaznice à 50 para; društvom lahko postrežemo s papirnati venci (smrečje s cvetkami), 4 m dolgimi in zložljivimi, à 10 Din; z žaklevino, primerno za kulise (trikrat cenejša kot slabo platno!) m (1.20 široko) à 10 Din, s papirjem prepleteno m à 12.50 Din; z Vestnikom l. 1923 à 10 Din; s tiskovinami za poslovanje knjižnice. Radi pomagamo društvom pri nabavi raznih potrebščin za društva, če se pisмено ali osebno obrnejo na tajništvo zveze.

Lani sem našteval na občnem zboru vse naloge, ki jih naj vrši SKSZ. Letos naštevam le take, ki jih mora zveza začeti in po možnosti izvršiti še to leto, ne da bi vse druge pustila iz evidence.

Priporočam, da kot delovni program za Prosvetno zvezo naloži občni zbor novemu odboru sledeče točke:

1. ustanovitev okrožij (3 do 10 društev ene okolice z določeno nalogo: revizija društev, stiki med društvi, poživitev in ustanavljanje društev, izposojevanje potrebščin, gostovanja, skupni nastopi, skioptikon, predavatelji);

2. organizacija revizij (revizijska pola zveze, okrožni revizorji, letno 2 reviziji, zvezine revizije, stroški);

3. tečaji (za knjižničarje, knjigoveze, revizorje, tajnike, režiserje);

4. poživitev knjižnic (navodila in sezname v Vestniku, pomnožen konsum — založništvo — nižje cene — več branja, živahno delo nasprotnikov, skupna nabava — 5 odstotkov);

5. uvedba točnega enakega poslovanja (Poslovnik, članske izkaznice, tiskovine, revizije, poročila, obisk občnih zborov, vestno plačevanje);

6. disciplina (člani, društva) (Poslovnik, vprašanja na zvezo, okrožje, zabave, verski čuti, prošnje za revizijo).

7. enotna pravila društev (v 1 letu, — 20–25 Din; dopolnilo: sklepi občnega zbora);

8. članarina zveze (1 Din od člana, 10 odstotkov čistega dohodka od prireditvev — 5 odstotkov okrožju nazaj, Vestnik — 1 plačan, 1 zastojniški — poštnina, tirjatve, stanarina, potnina — skioptikon — i. dr. naloge);

9. razčiščenje razmerja obstoječih prosvetnih organizacij do zveze (delokrog, kooperacija; kdor jo želi za sodelovanje, naj jo poišče);

10. osebni stiki (revizije, občni zbori, prireditve, pisarna, zaupniki, kolportaža, izleti, romanja);

11. Vestnik (uradni list — gradivo za prireditve, predavanja, knjižnice, oder);

12. poživitev občnih zborov društev (nastopi odsekov, brezplačno);

13. gradba, prezidava domov (današnje potrebe, nasprotniki);

14. delo za treznost in narodno zavednost (izobrazba — vzgoja, nova pravila, poslovnik);

15. skioptikon (diopozitivi pri zvezi, okrožni skioptikon, sredstva);

16. prosvetni dom v Ljubljani (predpriprave, načrt, dogovori kooperacije, zbiranje sredstev).

Doslej smo hoteli ob nezadostnih sredstvih vseobenem. Zdaj z danimi sredstvi po izpekljem načrtu smoteno od stopnje do stopnje v življenje, v korist ljudstvu, v čast spominu pokojnega Kreka.

Kot dopolnilo k tajniškemu poročilu, ki je bilo z odobravanjem sprejeto, je podal g. dr. Jeraj poročilo o SKSZ v Mariboru, o kateri je izjavil g. Krošl, da je popolnoma samostojna, v nobenem oziru ljubljanski SKSZ podrejena. G. dr. Jeraj pa je dostavil, da bo mariborska zveza vedno skušala v slučajih potrebe dogovorno z ljubljansko postopati, da bo iskala intimnejših stikov, stremila utrditi medsebojne vezi in je vabil na občni zbor, ki bo 6. dec. v Mariboru. Dr. Puntar je pozdravil misel svobodne kooperacije na znotraj in edinstvenega nastopa na zunaj.

Poročilo SKSZ v Mariboru,

za občni zbor centralne SKSZ v Ljubljani, 15. nov. 1923.

Delovanje SKSZ v Mariboru je vodil centralni odbor v Mariboru, ki je imel 12 sej. Tajniški zapisnik izkazuje nekaj čez 100 dopisov, vštete pa niso okrožnice, vprašalne pole i. dr. Odborniki so hodili predavat na deželo po društvi in taborih. Vršilo se je 5 večjih mladinskih taborov, 3 so bili za fante in dekleta, 2 dekliška. V Celju in Mariboru sta bila 2 velika dekliška tečaja (v Celju 300 de-

legatinj, v Mariboru 150), en večji socialni tečaj pa za fante in može v Celju.

Statistika izkazuje 151 delujočih društev, o katerih imamo poročila; o 20 društvi, ki tudi delujejo, pa nimamo poročil. Teh 151 društev ima 8271 članov; Mladeniških zvez je 11 s 182 člani; Dekliški zvez 73 s 4330 članicami, pevskih odsekov 25, dramskih odsekov 18, tamburaških zborov 10, lastnih društvenih domov 11. V Mariboru se je ustanovil tudi Ljudski oder, ki sedaj, ko je premagal početne težkoče, čisto lepo deluje. SKSZ bo prevzela kot svoje glasilo »Naš Dom«. Centralna knjižnica se sedaj urejuje, šteje 2500 knjig. Delo trpi vsled pomanjkanja denarja.

Ker je zazvonilo poldne, je šentpeterski župnik, č. g. Janko Petrič, molil angelsko česčenje.

Poročilo blagajnika:

Predno podam svoje poročilo o blagajniškem stanju S. K. S. Z., smatram za potrebno, da obrnem kratek pogled na splošne finančialne razmere preteklega društvenega leta.

Kakor bo razvidel cenj. občni zbor iz zaključnih računov, smo v preteklem društvenem letu finančnega poslovanja S. K. S. Z. storili precejšen korak naprej in res so se naše nade v uspešen razmah zveze tudi v tem pogledu uresničile. Dasiravno preteklo leto še vedno ni prineslo onega ravnotežja v finančnem oziru, za katerim moramo stremi, vendar mislimo že danes, da je izkazano stanje za današnje prilike povsem zadovoljivo. Pomisliti je namreč treba, da pretežna večina premoženja zveze obstoji v dobrih vrednostnih papirjih (delnicah Zadrugne gospodarske banke d. d. v Ljubljani) in pa v inventarju. Takorekoč edino breme zveze je bančni dolg, ki znaša danes Din 18.280.

Prepričani smo, da bo s sistematičnim izboljšanjem naših podeželskih razmer, predvsem z rednim plačevanjem zvišane članarine in pa intenzivnim funkcioniranjem centralne knjižnice naša bilanca izkazovala vedno popolnejšo sliko in bo dosegla zaželjene cilje, ki jih vidimo v tem, da bomo mogli, prosti lastnih bremen, s čim izdatnejšimi sredstvi koristiti vsem slovenskim katoliškim prosvetnim organizacijam.

Treba je započeti tudi v tem vprašanju s sistematičnim delom ter vztrajno popravljati to, kar smo do sedaj zamudili. Najti prave metode za izboljšanje naših finančnih razmer ne bo v bodoče težko, ker z rednim in vzornim tajniškim delom v zvezni pisarni imamo sedaj vse predpogoje in najboljšo garancijo za zadovoljiv razvoj tudi v tem pogledu.

Blagajniški zaključek za 1. november 1923.

		Dohodki	Izdatki
1.	Račun blagajne	20.684 ¹⁰	
2.	Račun ročne blagajne		1.611 ⁰⁹
3.	Račun članarine	2.650 ⁸⁰	
4.	Račun podpor	11.850 [—]	2.500 [—]
5.	Račun knjižnice	1.699 ⁷⁵	969 ⁵⁰
6.	Račun stanarine in kurjave		4.802 ⁵⁰
7.	Račun inventarja		43 [—]
8.	Račun plač in nagrad		13.075 [—]
9.	Račun pisarniških in manipulacijskih stroškov	551 [—]	4.288 ³⁴
10.	Račun potnin in dijet		1.088 [—]
11.	Račun bolniškega in pokojninskega zavarovanja		2.161 ⁸⁵
12.	Račun »Spominskih listov«	4.454 ⁹⁰	496 ⁵⁰
13.	Račun »Vestnik«	200 [—]	127 ¹⁸
14.	Račun 10 % prispevkov od društvenih prireditev	240 ⁵⁰	
15.	Račun raznih	3.245 ⁵¹	10.850 ⁶³
16.	Razpoložljiva gotovina		3.647 ⁹⁷
	Dinarjev	45.666 ⁵⁶	45.666 ⁵⁶

Za jasnejšo sliko navedenih računov dodajam k nekaterim točkam sledeče podatke:

ad 3. Članarino je plačalo od 216 društev 142 ali 69%, poleg tega je plačevalo članarino tudi uradništvo Zadrúžne zveze, nekaj časa tudi uradništvo Zadrúžne gospodarske banke.

ad 4. Od podpor smo prejeli največje od tukajšnjih gospodarskih zavodov, malih podpor pa je bilo prav malo. Večje podpore smo podelili: za društveni dom Begunje pri Cerknici Din 1.250, za društveni dom v Dobu Din 750 in za tečaj Kršč. ženskega društva v Ljubljani Din 500.

ad 5. Nakupili smo precejšnje število novih knjig, veliko število dali vezati in založili smo izkaznice ter kartoteko za izposojevanje knjig. Od založenih knjig smo prodali za ca Din 1500.

ad 6. Za stanarino smo izdali v preteklem letu Din 1672 (vštevši razsvetljavo), za premog, drva in žaganje Din 1130.50 (od tega zneska pa odpade nekaj še na lansko leto), za adaptacijske stroške ob priliki selitve v nove društvene prostore Vzajemne posojilnice pa Din 2000.

ad 7. Novega inventarja smo nabavili malo, kakor se že razvidi iz tozadevne malenkostne postavke.

ad 8. Iz tega računa smo plačevali službene prejemke knjižničarju in pa postrežnici, manjši zneski pa odpadejo na remuneracije strojepiski.

ad 9. Iz tega računa smo plačevali predvsem tiskovine, znamke, pisma, papir, pošne stroške, koleke, potrebne knjige za pisarno in sploh najnujnejše pisarniške potrebščine.

ad 10. Predavateljski stroški, katerih gg. predavatelji niso mogli sami utrpeti.

ad 11. Bolniške in zavarovalne premije za

našega nameščenca, ki je po zakonu dolžan biti zavarovan.

ad 12. Ta račun še ni zaključen.

ad 13. Tiskarna še ni plačana.

ad 15. Med dohodki: dobiček ob priliki proslave 25 letnice S.K.S.Z., med izdatki: venci, popravila, dvigi čekovnega urada za blagajno itd.

ad 16. Saldo blagajne v razpoložljivi gotovini Din 3647.97.

K sklepu predlagam cenj. občnemu zboru še bilanco ali razviden izkaz premoženjskega stanja zveze po stanju dne 1. nov. 1923 z vsemi aktivni in pasivi. Pripomnim, da v lanski letni bilanci ni bil naveden inventar, zato izkazuje letošnja bilanca dosti višjo svoto od lanske. Popis in cenitev inventarja ni popolna, ker so tozadevni spisi v društvenem arhivu pomanjkljivi. Inventar izkazan v bilanci, je cenjen najnižje in se ves nahaja v društvenih prostorih. Za ostalim inventarjem so se že uvedla poizvedovanja; na podlagi došlih rezultatov bomo takoj sestavili nov inventar. O posojenem inventarju so navedeni zneski istotako provizorični.

Bilanca (1. november 1923).

V svrhu primerjave društvene bilance s preteklim letom navajam iz knjig vsa aktiva in pasiva: v letu 1921/22 v letu 1922/23

aktiva	Din 126.960 ²⁵	Din 291.767 ²²
pasiva	„ 10.275 [—]	„ 18.511 [—]

Preostane . . Din 116.685²⁵ Din 273.256²²
čistega premoženja.

Iz tega je razvidno, da so se pasiva predvsem radi bančnih obresti našega dolga pomnožila, vendar pa so se tudi aktiva znatno pomnožila, tako, da znaša razlika čistega premoženja od lanskega leta brez inventarja + Din 9815.97.

Aktiva

Pasiva

Blagajna	Din 3.302·92	Dolgovi:	
Čekovni zavod . . . . . »	325·79	Gospodarska banka	Din 18.280·—
Ročna blagajna . . . . . »	22·26	drugi manjši . . . . . »	231·—
Dobroimetja:		Vrednost čistega aktivnega	
Zadružna zveza Din 78·—		premoženja . . . . . »	273.256·22
Vzajemna posoj. » 71·—			
Ljudska posoj. » 231·25	375·25		
Posojila:			
Pevska zveza, tu . . . . . »	3000·—		
Deleži:			
Društvena nabavna zadr. . . »	500·—		
Boni:			
20 % val. rezerva . . . . . »	70·—		
Delnice:			
806 delnic Zadružne gospo-			
darske banke à Din 150·— »	120.900 —		
Srebrni denár:			
K 228 à Din 5·— . . . . . »	1.140·—		
Inventar:			
Knjižnica, pisarna in			
aparati . . . Din 128.055·—			
pri Orlovski Zvezi 1.000·—			
pri Ljudskem odru 6.000·—			
pri Pevski zvezi 12.000·— »	147.055·—		
Založene knjiže:			
v prodaji 3.633 knjig . . . »	15.076·—		
	Dinarjev 291.757·22		Dinarjev 291.767·22

Poleg v bilanci navedenega srebrnega denarja (K 228) se nahaja v blagajni še nekaj druge stare srebrnine, katero so darovali dobrotniki za društveno zastavo prejšnjemu blagajniku g. svetniku Albinu Zajcu. Vrednost te ne reprezentira mnogo, in smo radi tega, ker je nismo cenili, zvišali tečaj srebrnim kronam na Din 5, ker se potem nekako skupna vrednost izravna.

Pri društveni nabavni zadrugi tu imamo 100 deležev po Din 5. Ker še do danes ni izdala Društvena nabavna zadruga nikakih obveznic, smo na tozadevno urgenco prejeli potrdilo o vplačanem znesku. V ostalem je vse društveno premoženje v redu.

To je moje poročilo, ki naj je izvoli cenj. občni zbor vzeti na znanje.

Med poročanjem blagajnika je odbor razdelil liste z bilanco in računskim zaključkom med zborovalce, ki so z velikim aplavzom pohvalili delo in poročilo blagajnika.

Poročilo knjižničarja.

Po dolgem presledku vojnih in povojnih let, je letos začela poslovati tudi osrednja ljudska knjižnica. Žalibog je utr-

pela med vojno mnogo škode: stari zapisniki kažejo, da se je porazgubilo dosti dragocenih knjig, ki jih za sedaj sploh ni mogoče nadomestiti, ali pa samo za drag denar in tega Zveza nima; zato kaže knjižnica tudi občutne vrzeli, ki se bodo dale, kakor rečeno, le težko nadomestiti.

Vsa knjižnica, kakor je sedaj, je popolnoma na novo urejena in obsega tri oddelke: splošni ali ljudski, mladinski in študijski, ki je namenjen predvsem predavateljem in drugim delavcem na prosvetnem polju kot pripomoček pri njihovem delu.

Pri urejevanju knjižnice se je pa pokazalo, da se nahaja v knjižnici cela vrsta del, ki imajo sama zase sicer svojo vrednost, ki pa za naše namene niso uporabna, vsled česar smo vse take knjige izločili in jih bomo skušali zamenjati za druge ali pa prodati.

Knjižnica šteje sedaj 1536 zvezkov v ljudskem, oziroma mladinskem oddelku in obsega v prvi vrsti slovenske knjige; leposlovne so naravno mnogo številnejše kakor poučne. Zelo se čuti pomanjkanje knjig v nemškem in drugih jezikih; iščejo si jih ljudje v drugih knjižnicah. Študijski oddelek šteje, kljub važnosti, ki mu gre po njegovem namenu, samo še prav malo manj važnih knjig; čim bo Zveza denarno dovolj močna, bo morala ravno ta del knjižnice sistematično popolniti, da bo mogel vsaj v glavnem služiti svojemu namenu.

Izločenih, manjporabnih in nadštevilnih knjig, kakor sem jih omenil poprej, imamo v shrambi ca 400.

Pomnožila se je knjižnica v preteklem letu za 407 novopridobljenih knjig, 28 od teh smo jih kupili, druge smo dobili na drug način.

Poslovala je knjižnica samo dobre tri mesece in je bila odprta vsak dan ob uradnih urah, posebej pa še ob pondelkih in petkih od 5. do 7. ure zvečer. Izposodila je med tem časom 435 knjig. Ta številka kaže, da bi v slučaju, ako bi knjižnica poslovala celo leto, dosegli sicer število izposojenih knjig, kakor je to bilo v predvojnem času, vendar se pa mora obisk označiti kot nepovoljen, ako pomislimo, koliko danes ljudje berejo in kako številan je obisk v drugih knjižnicah.

Velika potreba po dobri ljudski in študijski knjižnici sili na to, da bo morala zveza v bodočem letu poleg drugega prav posebno pažnjo posvečati izpopolnitvi osrednje knjižnice.

Poročilo predsednika.*

Cenjeni zastopniki včlanjenih društev, spoštovani somišljeniki in sotrudniki!

Cenjeni zborovalci! Vsi, kar nas je tu zbranih na občnem zboru naše glavne prosvetne matice, ki že gre v 27. leto svojega dela za blagobit slovenskega ljudstva v duševnem oziru, smo le prečesto preveliki optimisti in premalo

vstrajni idealisti, zavedajoči se, da treba malo zidati na človeka, a vse na božjo pomoč, zaupati v božjo previdnost, ki dopušča, da trdno propada in se slabo krepi, da se družabne forme preminjajo in nove narajajo.

Kaj smo mi? Le delavci, ki dobro hočejo, a čisto tudi slabo ustvarjajo.

Ko danes polagamo račune o prosvetnem delu celotne organizacije, se dobro zavedamo, koliko smo dobrega hoteli ustvariti, a koliko smo proti svoji najboljši volji tudi opustili, zamudili, zgrešili mi v centrali in vi delavci zunaj po včlanjenih društvih.

In vendar moramo kljub vsemu ugotoviti z veseljem, da naše delo ni bilo tako zanič ne v centrali in ne na deželi. Poročilo tajnika, blagajnika in knjižničarja kažejo v primeri z lanskim letom velik napredek naše prosvetne centrale in to navzlic dejstvu, da centrala tudi letos ni imela svoje prave glave, ker se je sredi leta predsedstvu odpovedal predsednik dr. Rožič. Kdor pomisli, da ima SKSZ po vojni neprenehoma krizo v predsedstvu iz teh ali onih vzrokov, bo gotovo moral ob pozitivnih dejstvih, ki jih ima v svoji letošnji bilanci naša prosvetna centrala, priznati, da smemo upati na še večjeboljšanje, čim boljše uredimo delo v centrali, čim boljše delavce pritegnemo v odbor centrale, čim večji in boljši stik doseže centrala s poedinimi društvi, čim boljše izgradimo vse poslovanje zveze naših izobraževalnih društev.

Kdor pomisli, da je lansko leto plačalo od vseh včlanjenih društev centrali le 20 društev svojo itak malo članarino, letos pa od 216 kranjskih društev 142, torej letos že 69%, potem mora biti tega dejstva vesel, ker je to dejstvo dokaz, da se oživlja zavest društev, da treba centralo podpirati. To dejstvo pa je hkrati tudi priznanje za poslovanje centralne pisarne, ki je z majem letošnjega leta dobila v osebi g. Hafnerja po za-slugi g. knezoškofa in KTD stalnega tajnika z redno plačo. Najlepša hvala na tem mestu v imenu občnega zbora gospodu knezoškofu in odboru KTD. za to blagohotno naklonjenost.

* Vsled kratkega časa, je povdaril le glavne točke in izjavil, da bo pismeno poročilo v celoti izšlo v Vestniku št. 11.

Ker ima pisarna dve stalni uradniški moči, g. Hafnerja in g. Pozniča, ki v prvi vrsti skrbí za centralno knjižnico in ima v obče knjižnične zadeve v oskrbi, je izpolnjena davna želja in zahteva shodov in občnih zborov SKSZ, da se uredi centralna pisarna. Za enkrat je naša pisarna zadovoljivo urejena, sčasoma se gotovo še izboljša. Čim boljša pisarna, tem boljše poslovanje, tem več koristi bodo imela društva po deželi, tem večjo korist po organiziranem prosvetnem delu naše ljudstvo. V novih prostorih, za katere se imamo zahvaliti naklonjenosti prijateljev v vodstvu »Vzajemne posojilnice«, bo pisarna veliko bolj priroki vsakemu sotrudniku z dežele. Upamo, da se tu poživí osební stik, ki nam je vsem zelo potreben.

Poročati mi je dalje, da je priglasilo svoj pristop k Zvezi petero novih društev, tri pa so se nanovo poživila. Nekaj jih je bilo razpuščenih, nekatera ne kažejo delavnosti in so le na papirju. Treba bo zanesti vanje potom revizij in obiskov iz centrale ter s pomočjo novoosnovanih prosv. okrožij novo aktivnost. Z osnovanjem prosvetnih okrožij, s pomočjo širjega in ožjega prosvetnega sosveta bo možno polagoma od leta do leta vstrajno odstranjevati iz društev izrastke, ki delajo pregelavice vsem, ki hočejo dobro ljudsko vzgojo v smislu resolucij zadnjega kat. shoda v Ljubljani. V ta namen bo treba stik z deželo, zlasti z voditelji izobraževal. društev, zvečati. Centralni odbor bo na temelju Poslovnika skušal sistematično uvesti v življenje vse, kar je nujno treba, da se dvigne aktivnost poedinih društev in izboljša prosvetno delo in življenje v njih, se sistematično usovrši v dobro zgrajeni prosvetni organizaciji, ki resnično potrebuje temeljitih reform, ki pa ne smejo iti tako daleč, da bi nam od reform zmanjkalo prav to, kar smo prejeli od ustanoviteljev SKSZ. — zvezo samo.

Že zadnji občni zbor je razmotrival vprašanje reorganizacije SKSZ. Na njem je že prišlo do izraza, da treba orlovski organizaciji več svobodnega, neoviranega razmaha. Že tedaj pa so bila mnenja o potrebi in smotrenosti osamosvojitve de-

ljeva. Odbor SKSZ ni bil nasproten a priori, a imel je tehtne pomisleke proti popolni ločitvi enega najagilnejših udov svojega celotnega družinskega organizma. Kako je došlo vendarle do dejstva, da je od junija let. leta O. P. juridično in poslovno popolnoma samosvoja osebnost, za katero od junija dalje SKSZ ne nosi nobene odgovornosti več, ni umestno, da bi post festum tukaj na dolgo razpravljali o umestnosti in koristnosti tega dejstva.

Odbor SKSZ se je čutil dolžnega, da opozori svoja včlanjena društva na ločitev odsekov od društva in je stavil v posebni okrožnici gotova vprašanja, na katera so društva po večini odločila v prilog naziranju SKSZ, da naj ostane vse pri starem! Ob kat. shodu smo imeli poseben sestanek delegatov, ki pa v burni atmosferi ni prinesel jasne odločitve, pač pa je žal marsikomu zapustil neprijetne vtise. Po kat. shodu smo pa trije zastopniki iz SKSZ in O. P. imeli ofic. dogovore, kako urediti novo razmerje med SKSZ in O. P. ter znova zgraditi svo našo prosvetno organizacijo z ozirom na princip delitve dela in sodelovanja.

Ta čas se vrše dogovori z O. P. dalje.

* * *

Poročilu predsednika bi moralo slediti poročilo preglednikov. Ker pa je lanski občni zbor pozabil izvoliti preglednike (§ 15., točka 2.), je na prošnjo odbora pregledal vse poslovne knjige preglednik S. K. S. Z. za leto 1921/22 g. Gruber, ki je lastnoročno vse blagajniške knjige podpisal in izjavil pismeno, da je našel vse knjige, priloge in bilanco v najboljšem redu.

Občni zbor je nato na predlog g. tajnika JSZ Žužka odobril vsa odborniška poročila in dal odboru absolutorij.

Poročila podzvez in dekanij-skih oborov so bila kratka! Orlovska Podzveza se je med letom osamosvojila in izstopila iz S. K. S. Z., za Orliško Podzvezo je izjavila ga Ana Golob-ova, da je le član J. O. Z. (torej tudi ne več član S. K. S. Z.), za Ljudski oder je poročal g. Velikonja, da je že objavil poročilo za to leto v Vestniku št. 10., str. 73, 74, za Pevsko zvezo in Slov. kršč. žen. zvezo,

sta vendar doslej še postopali napram S. K. S. Z. kot podzvezi, ni poročal nihče. Edini delavni ozir. sploh obstoječi dekanijski odbor (Kamnik) je zastopal č. g. župnik Tomažič.

Volitve novega odbora SKSZ.

Glede predsednika so bili izraženi predlogi za gg. dr. Adlešiča, dr. Capudra, dr. Mohoriča, dr. Puntarja in dr. Slaviča. Izid debate in ponovnega glasovanja je bila soglasna izvolitev g. dr. Jakoba Mohoriča, odvetnika v Ljubljani, Miklošičeva cesta 10, ki je izvolitev sprejel in izjavil: »Upam, da bom s pomočjo pisarne in vsled osamosvojitve podzvez vzlic drugim poslom z uspehom mogel vršiti nalogo predsednika. Predvsem moramo doseči sporazum in urediti sodelovanje z drugimi prosvetnimi organizacijami. Spoštujmo vse, ki nesebično delajo. Z delom si mora tudi odbor SKSZ pridobiti avtoriteto. Čas je, da se doseže neka stalnost v odboru, da neha žalostno iskanje prosvetnih voditeljev. Zato volimo v odbor le gospode, od katerih moremo upati, da bodo stalnovitni v delu za ljudsko izobrazbo.«

Volitve odbora je vodil g. dr. Mohorič. Na predlog č. g. župnika Tomažiča in na dopolnilne predloge gg. kapl. Torkarja in Vrtovca Vekoslava so bili izvoljeni v odbor S. K. S. Z. gg. (odborniške mandate so si razdelili na prvi seji odbora 16. novembra):

I. podpreds. dr. Lovro Sušnik, profesor; II. podpreds. Ivan Dolenec, profesor; tajnik Jernej Hafner, kaplan, vodja zvezine pisarne; tajnikov namestnik in odbornik za narodno obrambo Zvonko Dokler, avskulant; blagajnik Bogomir Pleničar, bančni uradnik; blagajnikov namestnik Andrej Ažman, katehet; knjižničar in urednik Vestnika S. K. S. Z. dr. Josip Puntar, bibliotekar; knjižničarjev namestnik in odbornik za treznost Janez Pintar, katehet; gospodar Marko Bajuk, profesor; odbornik in zastopnik Ljudskega odra Narte Velikonja, komisar; odbornik dr. Karel Capuder, profesor.

Namestniki: gg. Marko Kranjc (Maribor), Josip Krošl (Maribor), Martin Ocepek (Grobļje), Josip Zmavc (Trbovlje).

Revizorji: gg. kanonik dr. Fr. Kirmovec, prof. Ivan Mazovec, bančni uradnik Vekoslav Vrtovec.

Po izvolitvi, ki se je vršila z vzklikom in dviganjem rok, je prečital g. predsednik naslednjo izjavo prof. zgodovine g. dr. K. Capudra:

IZJAVA

občnemu zboru SKSZ v Ljubljani
15. novembra 1923.

Sporazumno s predsedstvom O. P. t. j. s predsednikom dr. Basajem prosim, da se sprejme dodatno k predsedniškemu poročilu tale izjava:

Na zadnjem občnem zboru O. P. v Ljubljani se je v poročilo predsednika O. P. vrnila pomota, ki se mora v interesu resnice in točnosti javno popraviti. Napačno je namreč, da bi bila orlovska organizacija na Štajerskem in zlasti njen kroj brez postavne zaščite, pač pa je res, da je SKSZ v Mariboru že na izrednem občnem zboru 20. III. 1909 na predlog dr. Verstovška izpremenila svoja pravila in sprejela v nje tudi orlovsko organizacijo in orlovske kroje in se je nato pri polic. ravnatelstvu vpisalo tudi pri SKSZ orlovski odsek ter se tam pri pravilih nahajajo tudi slike orlovskega kroja. Nadalje je SKSZ v Mariboru po prevratu izvojevala, da je finančno ravnatelstvo priznalo tudi orlovskim odsekom SKSZ na Štajerskem davčne olajšave za telovadne prireditve. Bila je torej tudi na Štajerskem orlovska organizacija postavno varna. Dr. K. Capuder.

G. Poznič bere nato predloge odbora občnemu zboru:

1. Občni zbor naj sprejme in odobri v Vestniku št. 10. objavljene spremembe pravil SKSZ in spremembe enotnih pravil včlanjenih društev.

Ker pa današnji občni zbor ni sklepčen za spremembo zveznih pravil, naj se vrši v četrtek 29. nov. v zvezni pisarni izredni občni zbor, ki sme sprejeti te spremembe brez ozira na število zastopnikov.

2. Nova enotna društvena pravila so dolžna sprejeti v teku enega leta vsa včlanjena društva, ki lahko svoje posebne, v krajevnih razmerah utemeljene točke enotnim pravilom dostavijo, oziroma kot sklep svojega občnega zbora v društvenem življenju uveljavijo.

2. Občni zbor naj sprejme predlagani poslovnik SKSZ, obvezen z vsa včlanjena društva, z omejitvijo, da ga pred natisom zvezni odbor v prepisu predloži mariborski zvezi in vsaj še 6 izkušnim dru-

štvenikom izven Ljubljane v pregled in da vpošteva vse od teh predlagane spremembe in dopolnila, v kolikor so v skladu s pravili in so tehnično izvedljiva.

4. Tekom leta 1924. naj se ustanove v celi Sloveniji prosvetna okrožja, ki obsegajo po 3 do 10 društev ene okolice. Zveza naj objavi v Vestniku provizorično razdelitev, nato se društva izjavijo, kam žele pripadati, zvezni odbor pa naj slednjič definitivno določi meje okrožij in delokrog okrožnih odborov.

Za delo potrebna sredstva dobe okrožni odbori tako, da pobero v maju od društev članarino in v teku 14 dni po prireditvi 10% od prireditev, jih pošljejo zvezi in dobe od nje eno tretjino dohodkov, ki jih je po opisnem potu prejela zveza.

5. Društvene revizije se redno vrše dvakrat v letu (december ali januar, junij ali julij) tako, da na obnem zboru okrožja izvoljeni preglednik, obenem z napovedjo revizije (vsaj 14 dni pred revizijo) pošlje društvu v izpolnitev revizijsko polo SKSZ, pri reviziji dožene, če so od društvenega odbora navedeni podatki resnični, dostavi svojo sodbo o društvenem stanju in delovanju ter pošlje polo zvezi, za okrožni odbor pa shrani prepis. Društvo v kraju okrožnega revizorja in na sedežu okrožnega odbora redno revidira zastopnik zveze, ki ima pravico tudi vsa druga včlanjena društva revidirati.

6. Včlanjena društva plačujejo zvezi potom okrožja letno članarino, po 1 Din za vsakega člana, od društvenih prireditev pa po 10% čistega dohodka. Članarino pobere okrožni odbor v maju, jo pošlje zvezi in od nje dobi vrnjeno tretjino vpslane vsote. Deset procentov od čistega dohodka pa pobere v teku 14 dni po prireditvi.

Stroške revizij krije okrožje, stroške zveznih predavateljev pa zveza in društvo vsak polovico.

7. Vestnik SKSZ prejemajo društva v dveh izvodih. Enega brezplačno, drugega plačajo v maju obenem s članarino (15 Din). Vsako društvo naj ima naročen tudi »Naš Dom« in naj ga širi med člani kot glasilo društevnikov.

8. Društveni občni zbori (redni) se vrše po možnosti in potrebi združeni s prireditvijo (govor, deklamacije, petje, igra itd., ki je vsaj za člane brezplačna).

9. Društva naj letos največjo skrb obrnejo na ureditev in pomnožitev ljudskih knjižnic, zahtevajo naj podpore od občine in domačih gospodarskih organizacij, knjige pa naj naročajo pri zvezi.

10. Zmisel za delo za treznost in narodno vzgojo ter obrambo naj se letos v društvih pokaže tako, da v odbore volijo po enega odbornika s to nalogo in skrb, da ta dva odbornika svojo nalogo tudi izvršujeta v zmislu navodil poslovnika.

1., 2., 3. in 10. predlog so bili že sprejeti pri debati in glasovanju o spremembi pravil in o poslovniku. Glede 4., 6. in 7. predloga je po debati obveljal sklep: članarina, ki jo plača vsako društvo za leto 1924 bodi 1 dinar od vsacega društvenega člana; davek od prireditev je večina odklonila; na predlog dr. Puntarja se sklepe, da mora vsako društvo prirediti v letu 1924 eno prireditev v korist SKSZ, ki naj dobi čisti dobiček (prosvetna nedelja); Vestnik S.K.S.Z. za leto 1924 naj plačajo vsa društva, če dobivajo le 1 ali več izvodov.

5. in 9. predlog sta sprejeta v celoti, glede 8. predloga pa se opozarja, da je z ozirom na davčne predpise bolje, če plačajo člani po 20 ali 25 par, nečlani pa lahko več.

Dokler okrožja še niso ustanovljena, društva pošiljajo članarino in dohodek od prosvetne nedelje naravnost zvezi (najpozneje do 31. maja). Kjer okrožje začne poslovati, pobere te prispevke okrožni odbor, jih pošlje s točnim računom vred zvezi in dobi od nje vrnjeno eno celo tretjino vpslane svote, ako je bila pravilno zbrana in doposlana. Ti dohodki naj bi omogočili osnovanje in poslovanje tako nujno potrebnih prosvetnih okrožij.

Predloge društev, ki so doslegli zvezo pravočasno — v kolikor niso že vpoštevani v pravilih in poslovniku — je odbor vključil po vsebini v svoje predloge; predlog društva Hrastnik glede Čebelice je obveljal v obliki: svojo Čebelico si lahko osnuje vsako društvo (nasvet).

Glede zaspanih društev (g. Ocepek) je izjavil g. predsednik, da jih bo zveza s pomočjo okrožij, katera naj pomagajo društva zvezi kmalu osnovati, poživila.

G. Cvikelj je prosil v ognjevitim apelu na izobražence in vodilne prosvetne delavce pomoči za Krekovo mladino, ki potrebuje predvsem strokovne izobrazbe, načelne in stanovske vzgoje.

Izvemši par delegatov, ki so morali preje oditi na vlak, so skoro vsi zborovalci vztrajali, dokler ni bil izčrpan celi

dnevni red (glej Vestnik št. 10., str. 72, in 73). Občni zbor je zaključil ob 2.20 g. dr. Mohorič z vzklikom: »Skrbimo za delo po novem načrtu, poživite stike z zvezo.«

Skoro 5 ur trajajoči občni zbor je po

svoji stvarnosti, z izvršenim delom, sto-
ičnim mirom glede udarcev, ki so zadeli
zvezo v tem letu, po živahni debati in s
celim potekom napravil globok, dober
utis na zborovalce.

Zapisnik izrednega občnega zbora SKSZ dne 29. novembra 1923.

Redni občni zbor SKSZ dne 15. novem-
bra ni mogel pravoveljavno sprejeti spre-
membe zveznih pravil, ker za to zadevo § 16
pravil SKSZ zahteva navzočnost najmanj tri
četrtine društvenih delegatov, na občnem
zboru društvenih delegatov 15. novembra pa
je bilo zastopanih le ena četrtina društev.

Ker pa isti § 16 dalje pravi: »V slučaju ne-
sklepčnosti se vrši 14 dni pozneje drug ob-
čni zbor, ki sklepa o istem sporedu brez
ozira na udeležbo«, je takoj 15. novembra
sklical g. predsednik SKSZ in objavil Slo-
venec (§15) občni zbor »ki naj se vrši 29. no-
vembra v zvezni pisarni.« Ta občni zbor je
torej bil po § 16 sklepčen za pravoveljavno
spremembo pravil. To svojo nalogo je izvršil
čudovito hitro: v 32 sekundah, neposredno
pred pogrebom umrlega pesnika Stritarja.

Prostor: pisarna SKSZ, Miklošičeva c.
7. Čas: 14.30 do 14.30 m 32 sek.

Navzoči: Dokler, Dolenc, Hafner, Oče-
pek (Grobļje), Pleničar, dr. Puntar, dr.
Sušnik; ob sklepu dr. Mohorič, Hostnik
(Trnovo-Ljubljana).

Potek zbora. Vsled odsotnosti g. pred-

sednika otvori, od njega pooblaščen za
vodstvo občnega zbora, g. dr. Sušnik, I.
podpredsednik, občni zbor, pozdravi na-
vzoče, naznani, da je na sporedu le ena
sama točka (§ 16): sprememba zveznih
pravil, kakoršna je bila objavljena v 10.
šte. Vestnika SKSZ za l. 1923. in odo-
brena z nekaterimi modifikacijami na
rednem občnem zboru 15. novembra
1923, ugotovi, da je po § 16 zveznih pra-
vil ta občni zbor sklepčen za spremembo
pravil, vpraša, če kdo želi besede k
predmetu in da, ker se nihče ni oglasil
za besedo, na glasovanje predlog odbora
SKSZ.

»Občni zbor naj blagovoli sprejeti
spremembo pravil SKSZ, kakoršno je
odobril občni zbor 15. novembra t. l.«

Predlog je bil soglasno sprejet in pred-
sednik občnega zbora je z zahvalo za-
ključil ob 14. uri 30 min. 32 sek. izredni
občni zbor.

Da se ne pozabi!

Najvažnejši in najodločilnejši činitelj
glede narodne prosvete v državi je mi-
nister prosvete. On ima oblast uka-
zovati vsem šolam in učiteljstvu kaj in
kako naj se v šolah uči, kakšne učne
knjige se smejo ali morajo rabiti, kak-
šen duh naj veje v šolah, kakšne cilje
naj zasleduje pouk in vzgoja. G. mini-
ster ima tudi denar, veliko milijon-
ov, v te namene na razpolago. Bivši
min. prosvete Pribičević je izdal ukaz
n. pr., da se mora telesna vzgoja vršiti v
vseh šolah po sokolskem telovad. siste-
mu in v svobodomiselnem duhu. Ker je
večina učiteljstva že vzgojena v tem du-

hu, je z veseljem in slastjo izvajala to
odredbo, ki jo je pa ogromna večina ver-
nega ljudstva ogorčeno odklanja.

Posledice sokolskega kvasu v šolstvu,
zlasti med učiteljstvom, so se kmalu po-
kazale tako škodljivo učinkujoče, ker so
začele uničevati temelje pravosti, da je
sedanji — radikalni, pravoslavni — mi-
nister prosvete začutil potrebo izdati na-
slednjo naredbo.

Ministrstvo za prosveto kraljevine SHS
v Beogradu je poslalo pod O. N. broj
24.335 z dne 25. maja 1923 sledečo na-
redbo vsem vodstvom narodnega šol-
stva:

»Velika svetovna vojska je pustila po vsem svetu, pa tudi pri nas mnogo neredita ne le v gospodarskem, ekonomskem in socialnem, marveč tudi v moralnem oziru. Preden se spravi vse to zopet v red, bo še preteklo dokaj časa; poklicani so v ta namen mnogi činitelji društvenega življenja, velik del tega posla je pa odmerjen šoli in učiteljsvu.

Vzgoja, ki ima glavno skrb, da regulira vse vplive na individualni in splošni razvoj človeka, je imela od nekdanj prvo vlogo med činitelji za napredek kulture in civilizacije v narodu in v človeški družbi sploh.

Družinsko in šolsko vprašanje današnjega časa mora svojo vzgojno metodo uravnati po višjih ciljih, ki izvirajo iz etičkih načel in so v skladu z religijsko-moralnimi, narodnostnimi in državnimi interesi, tako da se bodo uspehi dela pokazali v srečnejšem vzajemnem življenju.

Brez tega ni ne narodnega napredka, ne napredka v civilizaciji.

Vsled raznih kvarnih vplivov, ki delujejo danes na narodno mladino v moralnem pogledu, so nastale med narodom po raznih krajih razmere, ki ustvarjajo moralno dekadenco naroda; zlasti vsled pojavov mnogih grdi inštrinktov, vsled brezbriznosti za vrline, vsled razuzdanosti, pohotnosti ter vsled pomanjkanja verskega čuvstvovanja.

V našem narodu, osobito med mladino, izginjajo lepi nacionalni običaji in vrline; se izgublja patriarhalno spoštovanje in ljubezen do vsega, kar je sveto in vzvišeno.

Starejši z boleščjo v duši opazujejo tok sedanjega življenja ter pota, ki po njih mladina dere v propast; a šola in učiteljstvo razen svojega poklicnega dela med štirimi stenami zelo malo deluje izven šole.

Učitelji, kot vzgojitelji narodne mladine, morajo tudi sami uvideti, da zahteva od njih domovina v teh usodnih časih izvrševanje dolžnosti tudi v prosveti, v moralnem in verskem pogledu na široki podlagi. Učitelji morajo prednjačiti z zgledom osebnega občevarja in obnašanja med ljudstvom tako glede na

obisk cerkve, kakor glede spoštovanja in izvrševanja narodnih običajev, gojenja čednosti in plemenitega ravnanja ter vsega tega, kar se želi z vzgojo doseči.

Naš narod se je že od prejšnjih časov naučil, da šolska mladina redno hodi v cerkev, da moli in časti Boga, da popeva v cerkvi, da prejema sveto obhajilo, da posluša božjo besedo, ki jo oznanja posvečen služabnik božji in da izvršuje predpise verskih obredov itd.

Izgleda, kakor da se je vse opustilo.

Ministrstvo je obveščeno, da v cerkev pogostokrat ne hodi ne učiteljstvo, ne dijaštvo, da se verski vzgoji ne posveča dovolj pažnje; da so se kletvine in brezbožna dela razširila tudi med mladino.

Če je po zakonu o narodnih šolah in po predpisih o pohajanju cerkve ukazano vse to kot dolžnost, je redno posejanje cerkve dolžnost tudi vestnih vzgojiteljev; pa tudi brez ozira na to je njih dolžnost, da store vse, kar je v prilog razvijanju verskega čuvstvovanja ne le pri mladini, ki jo vzgajajo, marveč tudi pri vseh, ki so v njih okolišču. S tem bi se mnogo doprineslo, da se v našem narodu popravi morala in vsadi ljubezen do dobrih del.

Ministrstvo polaga to na srce vzgojiteljem in jim naroča, naj se odlikujejo v prizadevanju, da redno hodijo v cerkev, da oskrbujejo lepo petje in spremljajo dijaške pevske zборе pri cerkvenih obredih; da goje čednosti pri svojih učencih, pa tudi sicer pri bolj odrasli mladini; prizadevajo naj se pa tudi, da one, ki se pregreše v teh dolžnostih, naganjajo, da jih vrše.

Prosvetni inšpektorji se bodo po šolskih nadzornikih potrudili, da se razvije v tej smeri poseben sistem delovanja. Šolski nadzorniki bodo pa v svojih poročilih izrecno naglašali, kako se je ta moja naredba — in s kolikim uspehom se je izvrševala.

Minister prosvete:

M. Trifunović s. r.

To naredbo je izročil višji šolski svet vsem šolskim vodstvom in ravnateljstvom, da jo objavijo podrejenemu učiteljstvu s pozivom, da se v bodoče po nji ravna.

Toda stanovsko »Udruženje jugoslovenskih učitelja« (UJU), v katerem neomejeno gospodari svobodomiselní proticerkveni duh in od min. Pribičevića zakazani sokolski duh, je tako odločno nastopilo proti tej odredbi, da je g. minister že čez 3 mesece za Slovenijo preklkal to odredbo.

Učitelji so podrejeni g. ministru in državi, ljudstvo jih plačuje. Če so oni kot

nastavljenci mogli in si upali tako nastopiti, vemo zdaj mi, ki smo čisto samostojni in ki imamo kot davkoplačevalci pravico govoriti v državi, da bomo mogli uveljaviti naravne in božje pravice do krščanske vzgoje v šoli le, ako si stvorimo močno organizacijo z namenom: prisiliti ministre in učitelje, da upoštevajo Boga in starše v šoli.

Iz društvenega življenja.

Kdaj bodo stopila v veljavo nova pravila Prosvetne zveze? Te dni smo jih predložili vladi v potrjenje. Ko bodo potrjena — čez par mesecev, bodo pravomočna. Na občnem zboru 15. novembra izvoljeni odbor pa ostane do prihodnjega rednega občnega zbora, ki bo izvolil po novih pravilih le 9 odbornikov.

Za okrajšavo imena Prosvetna zveza mnogi predlagajo Proza. Kdor želi drugačno kratko, naj nam sporoči po dopisnici.

Predavanja SKSZ: Msgr. Viktor Steška: 29. junija, 25. julija in 25. oktobra v Mladinskem domu na Kodeljevem pri Ljubljani, 11. oktobra, 14. oktobra v Krekovi prosveti, 14. oktobra pri sv. Jakobu v Ljubljani, 29. oktobra v Trzinu v društvu sv. Jožeta. — Dr. Puntar: 5. novembra v Šiški. — J. Hafner: 19. novembra v Šiški.

Prosvetni tečaj SKSZ: V Radovljici 22. oktobra, obisk 12 (Radovljica 2, Gorje 1, Leše 2, Kor. Bela 3, Boh. Bela 2, Lesce 2). — V Kamniku 24. oktobra, obisk 20 (Kamnik 1, Sela 2, Homec 1, Komenda 1, Nevlje 2, Groblje 7, Stranje 1, Mekinje 1). — Predavala sta: J. Hafner (o potrebi, današnjih nalogah in poslovnih knjigah prosvetnih društev) in Blaž Poznič (o pomenu, potrebi in poslovanju ljudskih knjižnic).

Občni zbor dekanijskega odbora Kamnik se je vršil 24. oktobra. Za predsednika je bil vnovič izvoljen č. g. župnik Tomažič (Sela).

Lom. 11. novembra se je vršil občni zbor prosvetnega društva v Lomu. Po poročilu predsednika, ki se je zahvaljeval vsem, ki so pri društvu sodelovali, zlasti še g. župniku za poučevanje petja, tamburaškega zbora, iger itd., po poročilu tajnika in blagajnika, se je vršilo vpisovanje novih članov in plačevanje članarine. Pri volitvah so bili izvoljeni: za predsednika Jan. Tišler, za tajnika Fr. Go-

vekar in 8 odbornikov in odbornic. Vseh članov je zdaj 80.

Stolna prosveta sv. Nikolaja v Ljubljani je imela 14. oktobra svoj tretji redni občni zbor. Iz poročil je bilo razvidno, da je prosveta v danih težkih razmerah povoljno delovala: sej je imela 15, predavanj 17, zabavna večera 2 in izleta 2 (v Soro-Presko in na Dobrovo). Denarnega prometa je bilo 11.512 K. Članov šteje 136. Predavali so sledeči gg., ki jim bodi izrečena prisrčna zahvala: Dr. Rožman (O državljanski vzgoji), prior Učak (Vtisi iz potovanja v Švico), msgr. Steska (skioptično: Začetki krščanstva), dr. Slavič (Potovanje po Italiji, Franciji in Španiji), dr. Ujčič (O ženskem vprašanju), Zabret (skioptično: Orlovski tabor v Brnu), Terseglav (Vojska in pacifizem) dr. Debevec (Naloge krščanske prosvete), Černe (Vzroki razpada Avstrije), dr. Šarabon (Najnovejši svetovni dogodki), dr. Miklavčič (Potovanje okoli sveta), dr. Šarabon (Najnovejše anekdote), dr. Mantuani (skioptično: Egipt in grobovi), Mlakar (Življenje v preteklosti), dr. Piškernik (Odkod življenje in človek), dr. Ehrlich (O misijonih), prof. Mazovec (Naše politične razmere). J. V.

Vič, 100 naročenih članskih znakov smo z lahkoto prodali. Splošno članom zelo ugajajo. Samo članice so izrazile željo, naj bi imeli znaki zanje zaponko. Pri odseku Godba smo izgubili kapelnika Ladko Hvaleta, ki je tekom dveh let delovanja pri odseku spravil godbo do viška. Odšel je k vojakom za 18 mesecev. Mnogo članov pravi, da bi bilo dobro, če bi se »Vestnik« izpopolnil tako, da bi ga lahko naročevali tudi posamezni člani. Naročili so ga sedaj odseki: Godba, Dramatika, Gospodinja. — E. (Vestnik je namenjen odbornikom, za širše vrste članov je primeren »Naš Dom«.) Ur.)

Za Božič naročite znake in izkaznice za člane društva!

Posamezen znak 10 Din, najmanj 12 skupaj po 9 Din, izkaznice po 50 p. Pošiljamo le proti plačilu vnaprej ali po povzetju.

Z novim letom novega življenja v prosvetna društva!

Zahvala dobrotnikom SKSZ v poslovnem letu 1922-23.

Na občnem zboru 15. novembra se je zahvalil g. poslevodeči podpredsednik dr. Puntar vsem dobrotnikom SKSZ v toplih besedah. Izrecno in posebej, zlasti gg. odbornikom in predavateljem, č. gg. duhovnikom v mestu in v pokrajini, Gospodarski Zvezi in Vzajemni posojilnici, **najbolj pa Jugoslovanski knjigarni**, ki je letos podarila za osrednjo knjiž-

nico SKSZ za 7000 Din knjig in **Katol. Tiskovnem društvu**, ki je s svojo **velikodušno požrtvovalnostjo omogočilo izdajanje Vestnika SKSZ** in prispeva največ za vodstvo pisarne SKSZ.

Bodi tudi na tem mestu ob sklepu 1. letnika osamosvojenega Vestnika izrečena pristrčna zahvala in priporočilo za novo leto vsem dobrotnikom!

Ljudska knjižnica.

Nove in stare knjige iz založništva Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani. Toplo jih priporočamo vsem društvom v nakup.

Golar, **Bob za mladi zob**. Pesmi za mladino. Broš. 10 Din, vez. 16 Din.

Golar je v tej knjižici zbral venec pesmi naših najboljših mladinskih pesnikov in ga podal slovenski mladini, ki ga bo brez dvoma prav vesela.

Glaser, **Slovenska narodna lirika**. Broš. 16 Din, vez. 20 Din.

Mnogi društveniki poznajo napeve raznih narodnih pesmi, ne znajo pa besedila. Tu ga bodo našli v celoti.

Gregorčič S., **Poezije**. Uredil Iv. Dornik. I. zv. Broš. 20 Din, vezano 32 Din. — 8°.

Gregorčič se je tako zelo priljubil našim ljudem, da tudi ta prav lična in priročna izdaja njegovih pesmi ne bo odveč, upamo samo, da sledijo prvemu zvezku kmalu ostali.

Levstik Fr., **Poezije**. Uredil C. Golar. 3 zv. broš. à 16 Din, vez. 20 Din; vsi zv. skupaj vez. 40 Din.

Levstikove pesmi zaslužijo, da bi jih ljudje boljše poznali, kakor jih poznajo, zato je želeli, da se ta zbirka kar najbolj razširi med ljudstvom.

Lovrenčič Jož., **Gorske pravljice**. 16 Din. — Zelo lepe pesnitve iz narodnih pripovedk pesnikove domovine.

Miran Boris, **Strunam slovo**. Broš. 12 Din, vez. 16 Din.

To je zadnje delo ravnokar umrlega pesnika in pisatelja Stritarja. Sezite po knjižici.

Alešovec Jak., **Petelinov Janez**. Po-vest. Broš. 20 Din, vez. 30 Din.

Alešovec Jak., **Vojska na Turškem**. 8 Din.

Kjer še nimajo teh in drugih Alešovčevih povesti, naj jih naroče kot izvrstno ljudsko čtivo.

Bežnik, **Narod, ki izumira**. 12 Din. —

Knjižica govori o Eskimih, njihovi domovini, šegah in navadah. Takih poljudnih pripovedno-poučnih spisov zelo pogrešamo, zato smo tega tembolj veseli.

Bevk, **Rablji**. 20 Din, vez. 30 Din.

Bevk, **Tatič**. 20 Din, vez. 28 Din.

Lahko umljivo in prijetno pripoveduje Bevk zgodbe iz modernega življenja.

Bohinjec, **Svetohor**. Zgodovinska po-vest. 16 Din.

Bohinjec je znan društvenikom kot prijeten pripovedovalec že od drugod, posebno iz knjig Mohorjeve družbe. Gotovo bodo tudi to njegovo povest ljudje radi brali.

Cankar Iv., **Moje življenje**. 20 Din, vez. 28 Din.

Pestre slike-povestice iz pisateljevega življenja, ki razjasnjujejo marsikatero posebnost iz nekaterih drugih njegovih povesti. Premnogi bodo brali Moje življenje z veselimi užitkom.

Štev. kataloga	Naslov igre	Vrsta igre	Ime avtorja	Štev. dejanj (izpranem)	Število			Popis scenerije	Vrsta kostumov
					vlog		statistov		
					moških	ženskih			
II/20	Rokovnjači	narodna igra s petjem	Fr. Govekar	5 in 1 pram.	25	7	da	1. na trgu 2. v koči 3. gosp. soba 4. v krčmi 5. v črnem grabnu 6. pisarna	francoške uniforme, gosposke civilne in kmetске
II/23	Brat Martin	ljudska igra s petjem	K. Kosta	4	23	6	da	1. dvorišče v mlinu 2. pred mlinom 3. pred hišo na vasi 4. pokrajina	meščanski in kmetски
II/24	Stari Ilija	izvirna narodna igra s petjem	Ig. Borštnik	3 in 1 pram.	8	4	da	1. na vasi 2. v koči 3. v koči 4. kmetска soba	kmetски
II/25	Revček Andrejček	narodna igra s petjem	Karel Morre	5	14	6	da	1. kmetски vrt 2. hmetска soba 3. gostilna 4. kakor 1. 5. gozd	kmetски
II/30	Deseti brat	ljudska igra s petjem	Fr. Govekar	5 in 2 pram.	19	4	—	1. grajski vrt 2. v gostilni 3. grajska soba 4. kmetски vrt 5. v gozdu 6. v koči 7. grajska dvorana	kmetски in gosposki
II/36	Bele vrtnice 2	slika iz življenja	I. Willhard	4 in 1 pram.	6	5	—	1. gosposka soba 2. gostilniški vrt 3. kakor 1. 4. kakor 2. 5. kakor 1.	meščanski
II/39	Ne v loterijo	narodna igra s petjem	Karel Morre	5	12	5	—	1. priprav. soba 2. salon 3. kakor 1. 4. kakor 1. 5. salon	gosposki in meščanski
III/1	Namišljeni bolnik 2	komedija	Moliere	3	8	4	—	1. boljša soba 2. " " 3. " "	meščanski
III/2	Gruda 2	komedija življenja	Karel Schönherr	3	13	3	—	1. prostorna in 2. čedna kmet. soba 3. " "	kmetски
III/3	Ulica št. 15	burka		4	11	4	—	1. gostilna 2. navadna soba 3. salon 4. salon	meščanski
III/4	Veleturist 2	burka	Fr. Koblar	3	11	6	—	1. boljša soba 2. na planinah 3. kakor 1.	meščanski in kmetски
III/5	Županova Micika	veseloigra s petjem	Ant. Linhart	2	6	2	da	1. kmetско dvorišče 2. kmetска soba	meščanski in kmetски
III/6	Naši dobri deželani	veseloigra	V Sardon	5	18	8	—	1. kmetски vrt 2. na vasi 3. salon 4. kabinet 5. kakor 3.	meščanski in kmetски
III/7	Učiteljica	komedija	Dario Nicodemi	3	6	3	—	1. mala sobica 2. žup. pisarna 3. salon	gosposki
III/8	Bob iz Kranja	veseloigra s petjem	Iz češkega	1	3	2	—	navadna soba	delavni

Štev. kataloga	Naslov igre	Vrsta igre	Ime avtorja	Štev. dejanj (izpraznjen)	Število			Popis scenerije	Vrsta kostumov
					vlog		statistov		
					moških	ženskih			
III/10	Čez leto dni	burka	Blumental in Kadelburg	3	10	6	—	1. boljša soba 2. v gostilni 3. kot 2.	meščanski
III/11	Danes bomo tiči	komedija	—	4	12	7	—	1. boljša soba 2. ulica 3. elegantna soba 4. ulica	meščanski
III/24	Medved snubač	veseloigra	V. Krylov	1	3	1	—	boljša soba	meščanski
III/27	Učenjak	veseloigra	Dr. Fr. Detela	3	8	3	—	1. sprejemnica 2. v blaznici 3. boljša soba	meščanski
III/49	Umor v Florjanski ulici T	burka	Priredil Iv. Gruden	2	4	1	—	1. } meščanska soba 2. }	meščanski
III/50	Ženitev	komedija	N. V. Gogolj	3	6	4	—	1. boljša soba 2. druga soba 3. kakor 2.	meščanski
III/52	Pri belem konjičku 2	veseloigra	Po nemškem izvirniku	3	16	9	—	1. gostilniški vrt 2. isto 3. isto	meščanski
III/53	Babilon	burka	A. Kotzebue	5	6	4	da	1. boljša soba 2. } 3. } kakor 1. 4. } 5. }	gosposki
III/63	Revizor	komedija	N. V. Gogolj	5	15	—	—	1. gosp. soba 2. gost. sobica 3. kakor 1. 4. kakor 1. 5. kakor 1.	meščanski
III/79	Hlapec	veseloigra	Gust. v. Moser	4	9	5	—	1. gosp. soba 2. kakor 1. 3. kakor 1. 4. eleg. soba	meščanski
III/80	Tit Grom T	veseloigra	Posl. N. Velikonja	3	5	5	—	1. meščanska soba 2. boljša soba 3. kakor 1.	meščanski
III/87	Čevljar baron	šala s petjem	Po nemškem izvirniku	3	7	5	—	1. čevlj. delavnica 2. eleg. salon 3. grajski vrt	meščanski
III/88	Polet T	komedija	Poslov. I. Gruden	3	7	6	—	1. salon 2. boljša soba 3. kakor 1	meščanski
III/89	On, ona, on T	komedija	R. Bracco	1	3	1	—	salonček	gosposki
IV/1	Zapravljivec	čarobna igra s petjem	Ferd. Raimund	3	19	4	—	1. graj. dvorana 2. pokrajina 3. grajski vrt	gosposki in meščanski
IV/1	Zimska pravljica ali Bratec in sestrice	otroška igra	Po nemškem izvirniku	5 slik	20		da	1. navadna soba 2. kot 1. 3. skalovje 4. gozd. soba 5. kakor 1.	otroški (razni)